

ROVDYR - HVORFOR?

De 4 store rovdyrene bjørn, ulv, jerv og gaupe var så godt som borte fra norsk fauna i bortimot 100 år. Spesielt ulv og bjørn har blitt sett på som farlige for mennesker og har opp gjennom århundrene blitt knyttet til mange myter. Når dyrene i så lang tid har vært fraværende er det få mennesker som har kunnskap om og erfaring med å ha disse som naboer. Mange av mytene er grunnet i frykten for dyrene. Og mytene er kanskje blitt den viktigste «næringen» engstelige mennesker kan benytte seg av for fortsatt å leve i sin angsttilstand. Mange bruker dessuten argumentet med at når det har vært så få rovdyr til stede de siste 100 årene, kan det ikke være slik at de er en viktig del av økosystemet. Men slik er det ikke.

Økosystemet er komplisert og det er svært få forunt å forstå det samspillet som alle planter og dyrearter er en del av. Den seriøse delen av rovdyrmotstanderne har skjønt at det ikke er mulig å argumentere med at rovdyrene ikke har noen betydning for balansen i naturen. Uenigheten dreier seg om hvor viktige de er. Derfor kan man slå fast at rovdyra har en rolle i naturen, og skal forvaltes som en del av norsk natur. Hovedoppgaven til rovdyra er å ta ut syke og svake dyr av byttedyra. Dette bidrar slik til at det er de sterkeste dyra som får føre sine gener videre. Antallet av hver enkelt art reguleres dyrene mellom slik at en naturlig balanse oppstår.

Slik situasjonen nå er, har vi en historisk høy bestand av hjortedyr. Dette skyldes at vi mennesker ønsker en stor bestand som vi kan høste av i form av jakt. Men dette har også en bakside der elgen i noen områder gjør stor skade på skogen. Skogeiere lider store tap med bakgrunn i at elgen ødelegger store deler av ungsbogen. Foryngelsen av skogen er noen steder i en så dårlig forfatning at det er god grunn til å rope et varsku. Dette kan selvfølgelig delvis løses ved et vesentlig høyere jakttrykk for å få hjorteviltstammen ned på et bærekraftig nivå. Men vi mennesker vil uansett kun være et supplement i denne sammenheng. Det er kun en større rovdyrbestand som vil kunne regulere dette på en naturlig måte.

Norge er et land med spredt bosetning og spesielt i distriktene er det til dels stor rovdyrmotstand som har sin årsak i både frykt og næringsinteresser. Men Norge har via Bernkonvensjonen og Biomangfoldkonvensjonen forpliktet seg internasjonalt til å ha bærekraftige rovdyrbestander i dette landet. Noen blåser av dette og er uenige i det grunnlaget disse avtalene er basert på og vil derfor ikke respektere at vi skal forplikte oss internasjonalt. Gjennom en rekke Stortingsvedtak er det også stadfestet at Norge skal ta vare på sitt biologiske mangfold. Dette gjelder også rovdyrbestandene. Vi vet også at disse rovdyrartene er fredet. Dermed har de også rett til et spesielt vern. Dessverre ser det ikke ut til at hverken våre politikere eller de

som er satt til å forvalte vår natur bryr seg nevneverdig om hverken fredningsbestemmelsene eller våre internasjonale forpliktelser.

I 2003 utarbeidet NINA (Norsk Institutt for Naturforskning) en rapport kalt "Rapport 68", som er en spørreundersøkelse om "nordmenns syn på rovdyras plass i norsk natur". Avhengig av hvilket rovdyr det gjaldt varierte resultatet litt. 78 % sa seg helt enig i at ulven har rett til å eksistere i norsk natur. For jerv var tallet 87 %, for bjørn var tallet 83 %. Det var 88 % som mente at gaupa har rett til å eksistere i norsk natur. Og det er godt å vite at kun 2-9 % av befolkningen mente at rovdyrene skulle fjernes helt fra norsk natur selv om det er vondt å svelge at opp mot 450.000 nordmenn har så mangelfull kunnskap om økobilansen. Og det i et land der politikerne skryter hemningsløst over hvor «gode vi er».

Selv om rovdyrmotstanderne er i et stort mindretall er de likevel i stand til å torpedere både våre egne lover og våre internasjonale avtaler. Hva skyldes så dette? Sikkert mange forhold, men ett element i dette er den del av bygde-Norge som lever av sauedrift og reindrift. Begge disse gruppene krever særbehandling basert på fullstendig irrasjonelle argumenter. Begge er en del av den såkalte primærnæringen som det for mange er politisk ukorrekt å motsi. Reindriftnæringen drives for det meste av samer som under påskudd av å være en såkalt urbefolkning skal ha særrettigheter. (Ingen av de befolkningsgruppene som bor i dette landet kom hit før etter siste istid og isen forsvant først der nordmennene i dag prater med «bløde konsonantar». Dette skjedde for ca. 12000 år siden. Hit kom også de som flyttet hit først. Hvor lang tid det tok før tomte der sametinget i dag står ble isfri, vet jeg ikke. Men samene har ikke vært her mer enn i ca. 2500 år. Jeg har derfor vondt for å forstå at de er mer «urbefolkning» enn det vi andre er og særrettigheter burde uansett vært avskaffet i land som ønsker å stå øverst på pallen når premien i demokrati skal utdeles). Det er på høy tid at vi ser på Norge som ett land der demokratiet skal gjelde uavhengig av hvor vi bor og hvem vi er.

Jeg bor et sted der motorveiene dunderer forbi, fordi folk og varer skal fraktes dit folk bor slik at alle skal ha noenlunde like forutsetninger for å ha et bra liv. Demokratiet sier at slik skal det være til tross for at jeg, hvis jeg hadde opptrådt som en superegoist, kunne tenkt meg at veiene kunne gått i tunneler. Dette må jeg slite med fordi jeg har valgt å bosette meg et slikt sted. De som har bosatt seg der rovviltet har sitt habitat må også akseptere dette som en del av demokratiske prinsipper. De som bor i slike områder må akseptere at når mesteparten av Norges befolkning beviselig vil ha rovdyr, må det respekteres.

Men så kommer rovdyrmotstandernes neste argument: «Rovdyrene ødelegger det økonomiske grunnlaget for å bo på landsbygda». Hvis vi ser på hvor mange som er

økonomisk rammet ved rovdyrenes tilstedeværelse, er det svært få og den merverdien disse skaper er neglisjerbar i en nasjonaløkonomisk sammenheng. Derfor kan mye av motstanden forklares ved underliggende årsaker. Noen skogeiere sier at rovdyrene fører til tap av inntekter fra jakt, men glemmer det jeg skrev innledningsvis om at de store jaktinntektene kommer på grunn av en hjorteviltstamme som ødelegger ungslogen. De skogeierne som bruker dette argumentet er svært opptatt av sin egen lommebok i sin levetid, men viser lite ansvar for sine barn og barnebarn som forhåpentligvis også skal leve av skogsdrift.

Den psykologiske faktoren skal heller ikke glemmes. Mange bønder opplever at de i liten grad har kontroll over egen situasjon. Dette kommer også til syne i rovdyrspørsmålet, hvor enkelte er frustrerte fordi de føler at de som er berørt selv ikke har noen styringsmekanismer. Undersøkelser viser at det ikke er rovdyrene folk flest er imot. Imidlertid føler mange at forvaltningen ikke er i samsvar med det de ønsker. Dette avler frustrasjon der de mangler påvirkningsmulighet og hvor det mangler kommunikasjonslinjer som er effektive.

For øvrig ser vi at landsbygda blir stående igjen som tapere i de endringsprosessene som med stadig økende hastighet forandrer både kultur og livsstil. Nye produksjonsmetoder i landbruket internasjonalt, krav om mer solidaritet med bønder i U-land og krav fra befolkningen generelt om mer effektivitet i landbruket, øker frustrasjonen hos mange bønder. I slike sammenhenger er mennesket slik innrettet at vi leter etter syndebukker og der er rovdyrene blitt hoggestabben for rovdyrmotstanderne.

I tilknytning til inntektene rundt jakten i Norge er det verdt å si noe om forståelsen av rettighetene rundt jakt og vilt. Det er en meget utbredt oppfatning at viltet tilhører skogeierne/grunneierne. Det er en feiloppfatning som først som sist må avlives. Loven sier at grunneierne har rettighetene til jakten, men dyrene som ferdes fritt i naturene er det ingen som eier. Derfor er det vi (staten) som via lover regulerer hvilke rettigheter grunneierne har.

Frykten for rovdyrene er for det meste basert på myter og historier som rovdyrmotstanderne forsøker å krydre og gjenta slik at mennesker som ikke har evne til å kontrollere myter mot fakta blir skremt. Ja, la det være sagt med det samme, både ulv og bjørn har angrepet og drept mennesker både i det fri og i fangenskap. Men teller vi opp de episodene dette har skjedd og foretar en sannsynlighetsberegning av sjansen for å bli drept eller skadet av disse dyrene, vil man se at det er nærmest neglisjerbart. Litt flåsete sagt tror jeg sjansen for å få sju rette i lotto 2 uker etter hverandre er større enn å bli drept av ulv.

Men mange mennesker er i skrudd sammen på en slik måte de ikke er i stand til å ta rasjonelle valg. Få er redd for å sette seg inn i en bil og dundre av gårde i 100 km/t. Dette på grunn av at det er noe vi blir vant til fra vi blir hentet på fødestua. Rovdyrene er noe fremmed og det fremmede frykter vi inntil vi har lært det å kjenne. Det å blåse av folks frykt er selvfølgelig feil strategi og det er feil å gjøre narr av de som lider av angst for det ukjente.

Vi som er for rovdyr og for at folk skal kunne leve i pakt med naturen uten å frykte den, plikter å være etterrettelige. Det å være etterrettelig innebærer også å kalle en spade for en spade. Derfor sier vi i fra når noen av rovdyrmotstanderne velger kriminelle metoder. Vi sier også i fra når myndighetene snur ryggen til når forvaltningsapparatet er korrumpert. Vi vi skal rope i kor når regjering og Storting gir blaffen i vår internasjonale avtaler og er feige når særinteresser settes foran fellesinteresser.

Det er mange som arbeider for at rovdyrerne skal få de rettighetene de fortjener. **BYGDEFOLK FOR ROVDYR** er en organisasjon som med argumentasjon og debatt forsøker å endre forvaltningen og lovgivningen til rovdyras beste. Er du interessert i dette så er det fint om du henger deg på. Mange gjør oss sterke.

Skrevet av Arve Bjørnli